

14111
ÁRA 30 FILLÉR.

Ötvenkettedik évfolyam.

1. szám.

Debrecen, 1932. január 2.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztik: **Dr. KUN BÉLA** és **Dr. RÉVÉSZ IMRE.** Főmunkatárs: **Dr. SZÁSZ IMRE.**

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

M. T. MUZEUM KÖNYV
Hírlapkönyvtár
I. növekedés
19.32/406

Rendületlenül.

Súlyos gondok, talán még soha meg nem ért nehézségek között talál bennünket ez az újesztendő. Komorabb a helyzet most, mint akár a bolsevista uralom alatt volt. Az kegyetlen tavaszi fagy volt, mely elhervasztotta a gyümölcsösünket, de meghagyta a reményt, hogy jön újra éltető meleg és a szenvedett nagy kárt majd csak kiheverjük. De most úgy szivárog ránk a baj, mint a mocskos ólmos eső, amely jégpáncél közé szorítja a fánkat. Akkor tudtuk, hogy a rideg fagy csak kívülről való és az élet melege ott lüktet bent az erekből; most, mint a lassú halál dermeszti meg tagjainkat a közönyössé válás.

Nagy szerencsétlenség, hogy csüggedő hangulat lesz úrrá országunkban a kedélyeken s még azok is, akiknek egyébként elég jól megy a dolguk, odaállnak a méltán panaszkodók közé és segítenek csökkenteni a jövőben való bizalmat. Sőt talán azok zokognak lehangosabban, akiknek ma is meg van ugyan a mindennapi kenyér mellé a mindennapi pecsenyék is, azonban kaviarra már nem telik. Lehet pedig, hogy azelőtt sem ettek kaviárt, de míg lehetett volna, nem érezték a hiányát.

Igaz, a nemzeti társadalom túlnyomó része szegénységbe, sőt részben nélkülözések közé jutott. Ami ennél semmiképp sem csekélyebb aggodalom: a nemzeti kultúra intézményei, köztük az egyházak is válságos viszonyok közé kerültek az általános leszegényedés következtében. A mi egyházunk, amely vagyontalansága mellett is vállalkozó feladatok terhet vállalta magára, különösen fenyegető jövő előtt áll. Kicsiny egyházközseink a maguk parányi költségvetésének fedezetét sem bírják előteremteni s papjuk, tanítójuk a fizetés-

nélküliség küszöbén áll; templomuk, iskolájuk nem kaphatja meg a legszükségesebb kijavítást sem; vagyunk nem jövedelmez, adósságuk kamatterhe annál keservesebben szorít. Nagy intézményeink nem bírnak kibontakozni a jobb időkben felvállalt nagy arányok közül s ha papíron kimutathatják is, hogy a dermesztően lecsökkent, de még mindig tekintélyes bevételek mellett a legszükségesebb kiadásokat teljesíteni tudják, a valóságban az a helyzet, hogy a kiadások megapadása csak több esztendő tervszerű munkája árán lesz lehető, akkorára pedig évről-évre növekszik a hiány. Szomorú, sötét, szinte elbírhatatlannak látszó a gazdasági helyzet, amelyet sokszorosan riasztóvá tesz a vele, vagy nyomában járó lelki válság: a hit lazulása, a vallással és a vallás intézményeivel éppen nem, vagy kevésbé törődés.

Nekünk, az egyház munkásainak éppen ezért kell fokozott buzgósággal megállni a helyünkön. Ha a só is megízeltlenül, mivel sóztatik meg? Nekünk fényelni kell a magunk világosságával, hogy mások is lássák. Lehet, hogy nem tudunk megvilágítani nagy járó földet, de ha csak egy parányi kört megvilágíthatunk, az is jobb, mint ha általános és mindenütt való a sötétség. A hajó kapitányának annál több szüksége van a lelki erőre és bizalomra, mennél nagyobb a veszély.

Ezt a bizalmat és hitet akarjuk állandóan erősíteni minden szolgatársunkban. Az órhelyen megmaradásra és minden nehézség mellett is a vállalt feladat teljesítésére akarunk példát mutatni. Azért tartjuk fenn minden áldozat árán is ezt a félszázestendőnél öregebb lapot s az a remény, hogy szebb jövőbe sikerül vele átteveznünk s hogy e szebb jövőnek mi is munkásai lehetünk, kárpótol a jelen minden sanyarúságáért.

Kun Béla.

TUDOMÁNY

Bevezetés a Barth Károly theológiájába.

— W. A. Wisser t'Hooft —

Ennek a dolgozatnak fiatal szerzője a megújuló református teológiai gondolkodás egyik legnagyobb ígérete. Hollandus ember, a KIE-világmozgalom titkárjai közé tartozik. Nevét az egész világprotestantizmus ismeri abból a pompás könyvből (The Background of the Social Gospel of America Haarlem, 1928.), amelyben református-biblikus elvi alapon megkapó igazsággal fejtette ki történelmi előzményeiből az amerikai protestáns kereszténység világjavító, optimista-szociális tendenciáját és csontig-ható komoly bírálatban részesítette azt. Ez a kitűnő dolgozata egy napról-napra aktuálisabbá váló kérdéstről, a montpellier-i Études Théologiques et Religieuses c. tudományos folyóiratban jelent meg, azzal a megjegyzéssel, hogy megelőzőleg a szerző magának Barthnak is bemutatta és Barth teljes mértékben approbálta azt. Magában ez az egy körülmény kiváló mértékben fel kell, hogy hívja rá a figyelmünket.

Barth Károly svájci theologus. Baseli családból ered, amely a teológiának és a filozófiának nagyszámú művelőt adott már. Diákkorában a Herrmann—Harnack-féle német vallástudományi liberális hatása alá került. Ennek következtében tevékeny érdeklődéssel odakapcsolódott a „Christliche Welt” c. tekintélyes német liberális folyóirathoz s mielőtt lelkipásztorrá lett volna, résztvett ennek szerkesztésében. Életének ez után következett korszakában, mint egy kis svájci falu pásztora, kezdte revízió alá venni teológiai felfogását. Úgy gondolkodott, hogy az Egyháznak, amennyiben létjogát igazolni akarja, valami prófétai üzenettel kell szólnia a mi korunkhoz. De ugyan miféle mondanivalója lehet öneki, mint a legmodernebb vallástudományi irány tanítványának? Hogyan remélhette a gyülekezete lelki szükségének kielégítését? Elmondja talán nekik, hogyan jöttek rá a tudósok egymásután arra, hogy az Ó meg az Új Testamentom a maga teljes egészében egy letűnt történelmi világba tartozik s gondolatai egyáltalán nem istenibbek a Konfucius vagy a Mohamed tanításainál? Prédikálja nekik a kereszténységnek azt a „lényegét”, amelyet Harnack fedezett föl, mely azonban a lehető legteljesebb mértékben különbözött attól a hittől, amelyet tizennyolc század óta vallottak a keresztények? És egyáltalában: tekintheti magát egy keresztény egyház szolgájának úgy, hogy beéri a felvilágosult modern gondolkodás evangéliumának prédikálásával, elejtve a történelmi keresztény hitnek minden lényeges tanítását?

Mindezt Barth Károly egészen szépen megtehetette volna, mint ahogyan megtette és ma is megteszi ezer meg ezer lelkipásztor. Az ő nagy érdeme éppen az, hogy erre nem vállalkozott.

Egy darabig azt hitte, hogy megtalálja a feleletet töprengéseire, hogyha az egyház szociális mondanivalóit domborítja ki. Hiszen a marxizmus és a belőle származott különféle mozgalmak igazi félelmes kihívást jelentettek az Egyház számára, amely azonban ezt úgyszólván számba sem vette. Méltán vetődhetett föl az a gondolat, hogy az Egyházat ezen a ponton kell jobb útra téríteni.

Bart tehát, a Kutter befolyása alatt, magáévá tette a szocialista tanokat és azt hitte, hogy ezeknek az alapján végre hirdethet valódi prófétai üzenetet, olyat, amelyik nemcsak platonikus elvont, hanem mélyseges életéregy. Azt gondolta, most tárult föl előtte az alkalom, meggyőzni a világot arról, hogy az Egyház mégis csak többet jelent, mint egy magát túlélő civilizációnak a romjait.

De a csalódás nem soká váratott magára. Csakhamar kételyei támadtak a tekintetben, vajjon a szocializmus tanítása különbözik-e lényegileg a többi szociális vonatkozású tanoktól, erkölcsibbek-e az indítékai, nem éppen olyan önző-é, mint a többi rendszer. A szocializmusnak a nagy háború alatt bekövetkezett világraszóló csődjéről azt a következtetést gondolta levonhatni, hogy az ember és a világegyetem változhatatlan valóságok és hogy a mi társadalmi eszményünk ezeken a valóságokon úgy összetörik, akár a tenger hullámai a parti szirteken.

Tovább kereste tehát az irányítást, elmélyedt a Bibliának, különösen pedig a Római levélnek a tanulmányozásába, s ekkor hirtelen új fény sugárzott föl előtte. Tanulmányainak eredményét egy, a Római levélhez írott Kommentárban tette közre. Ez a könyv 1918-ban jelent meg, a világháború utolsó hónapjaiban és először alig ébresztett maga iránt figyelmet. Csak néhány évvel később kezdett igen élénk vitát támasztani. A második kiadása megjelent 1921-ben, az ötödik 1926-ban.

Nem nagyon mindennapi esemény, amikor ilyen fogadtatásban részesül egy tömör, mélysegesen teológiai munka, amely az olvasót minden lapján arra készíti, hogy álljon meg gondolkodni és amely Pál apostol tanításának rejtelmes szövevényeit fejtegeti. De még ennél is ritkább jelenség az a nagyon kiszélesedett vita, amelyet fölkellett. Volt idő, amikor nem lehetett kinyitni német vallási vagy teológiai folyóiratot úgy, hogy az ember ne talált volna benne Barth-ot védő vagy támadó cikket. És ami nagyon érdekes, ebben a vitában mindenféle felfogásúak résztvettek: a római katolikusok — akik azelőtt a legnagyobb megvetéssel beszéltek a jelenkori protestáns gondolkodásról — éppen úgy, mint mindenféle árnyalatú protestánsok, liberálisok és orthodoxusok egyformán.

A mű magára vonta a filozófusok és egyéb gondolkodók figyelmét is, akik meglepődve riadtak fel abból a meggyőződésükből, hogy a protestantizmus, a maga folytonos megalkuvásai következtében, a lassú, de biztos halál útján van. Egy nagytekintélyű jezsuita a „protestantizmus tiszta és igazi újjászületését” látta benne. Keyserling, a filozófus pedig ezt írta róla: „Barth-nak és a barátainak kezükben van a protestantizmus egész jövője. A protestantizmus élete vagy halála attól függ, be tudja-e fogadni ezt a fajta theológiát avagy képtelen lesz az elsajátítására.” Az érdeklődés csakhamar Németországon kívül is felébredt: Svájc, Hollandia, Dánia, Cseh-Szlovákia és legújabban más országok is, így Francia- és Svédország¹ a Barth befolyása alá kerültek. Barth-ot magát nemsoká meghívták tanárnak a göttingeni egyetemre, innen néhány év múlva Münsterbe, majd Bonnba ment át. Bárhol tanít, a világ minden részéből jönnek diákok a hallgatására. Neve egy egész iskolának lett a zászlajává. Egész sereg neves theologus tekinti magát szövetségeseinek. Thurneysen, Gogarten, Brunner, Bultman: ezek a jól ismert nevek maguk is eléggé bizonyítják, mekkora jelentőségre tett szert ez a mozgalom. Folyóiratuk: a Zwischen den Zeiten mérhetlen befolyással bír.

Maga Barth ezzel a sikerrel szemben mindig kritikai magatartást foglalt el. Őt nem a theologiai pártok érdeklik, hanem az igazság ügye. „A könyvem sikerének — úgymond — megvolt a büntetése: az, hogy formaszerinti Barthianusok állottak elő. Most már csakugyan az a kérdés: van-e annyi öröm a mennyben, mint amennyi a földön van a Barth-féle tanítás haladása fölött?” Attól fél, hogy rendszerezni fogják a nézeteit és hogy majd nagyhamar olyan lelkek is magukéivá fogják tenni azokat, akik semmiféle belső harcra nem mentek át, amelynek következtében maguk is rá tudtak volna jönni ezekre a nézetekre. Legutóbbi könyvének, a dogmatika prolegomenon-jainak előszavában így ír: „Amikor visszatekintek megtett útamra, olybá tűnök fel magam előtt, mint az az ember, aki egy templomtorony sötétjében felfelé mászva, egyszere csak a harang kötelébe kap a lépcső korlátja helyett. És az öreg harang, nagy csudálkozására, olyan erővel szólal meg, hogy az egész világ fölfigyel a hangjára.”

Igen, a meghúzott harang csakugyan megszólalt és nem Barth volt az egyetlen, akit meglepett a visszhangja. Úgy látszik, most olyan üzenetet kaptunk, amilyenre nagy szükségünk volt, és amelyet nincs módunk nagyon gyakran hallani. Emberi mondanivaló ez, tehát semmiféle értelemben nem föltétlen és nem döntő: ezt Barth is igen jól tudja. Ámde sokaknak az a benyomásuk, hogy ez a szó mégis csak Istentől jő — tehát nem csupán Istenről szól. A leg-

¹ A magyar protestantizmus is, különösen a kolozsvári theologiai tanárok nagyértékű munkássága révén. Fordító.

kevesebb, amivel tartozunk, az, hogy hallgassuk meg figyelemmel és igyekezzünk megállapítani, vajjon nem szól-e mihozzánk is.

(Folytatjuk.)

Tudsz nyugodtan ünnepelni, míg testvéred árvája hajléktalanul éhezik?

OSVÁTH PÁL

1862—1931.

December 13-án kísértük ki az ő kedves templomából utolsó útjára. Elkísérte hálás gyülekezete, amellyel együtt építette meg életének legnagyobb alkotását: a szép, nagy dögei templomot, egyházkerületünk egyik legszebb falusi templomát. A gyülekezet tagjain kívül ott voltak temetésén rokonai, a sok jóbarát, sok olyan ember, aki tisztelte és becsülte őt.

Úgy tudom, hogy a szatmármegyei Batizon született és hogy tanulmányait Debrecenben végezte. Mielőtt a dögei egyházba jött szolgálni az ő Urának ügyét, három egyháznak volt rendes lelkésze: a zsarolyáni, nyirtassi és kiskvárdai egyházaknak. Csak rövid pár esztendő telt ezekben az egyházakban s Isten szent kezei azt a végzetet írják meg az ő számára, hogy neki abban az egyházban, ahol szolgál, építkezni kell. Éles esze nagy gyakorlati érzéssel párosulva inkább az egyházak külső építőjévé teszi, jóllehet az egyházat külsőleg alig lehet úgy építeni, hogy a lelkeket is ne építsük. Nálunk az építkezés a lelkészre nézve legtöbbször nemcsak munkát, de harcot, küzdelmet is jelent s ebben a harcban sokszor megtörténik, hogy — ha rövid időre is — szemben állanak egymással a vezér és a sereg, a lelkész és a nép. Ezekben a harcokban is emberül megállotta a helyét a megboldogult; sohasem hasonlít a nádszálhoz, amelyet a különböző vélemények szele, a különböző pártok állásfoglalása ide- és tovahajt, inkább kőszikla, mely a tenger habjainak korbácsolása közben is szilárdan áll. Nehémiáshoz, az Úr prófétájához hasonlít: építő és harcos szolgája az Úrnak.

35 évvel ezelőtt jött a dögei egyházba és nem egyedül jött, mint a komorlelkű Nehémiás Jeruzsálembe, hanem hitvessel, gyermekekkel. A csendes dögei paróchiába beköltözik az élet vidám zaja és beköltözik egy láthatatlan vendég, amely a legtöbb református papi lakásban otthonosan érzi magát: a szeretet lelke. Ott van ez az új lelkésznek barátságos, kék szemében, nyájas, szíves, megnyerő modorában és ezt a lelket hozta magával az ifjú papné (néhai Kiss Áron püspök leánya) is az egyházkerület első papjának, püspökének paróchiájából. Aki megfordul ennél a papi családnál, az megérzi ennek a léleknek hatását. Megérzi az egyszerű ember és megérzi az előkelő úr is. Az új lelkész éveinek

száma nem sok, a három előbbi egyházban gyűjtött tapasztalat azonban annál több. És a dőgei egyházban is utol éri az a végzet, hogy neki itt is építkezni kell, sőt itt kell felépítrnie életének legnagyobb alkotását is. A régi rozoga templomra rábocsátja az Úr a neki alázatosan engedelmeskedő, romboló vihart és rommá teszi azt egy pillanat alatt. Rommá tette az Úr, mert az ő dicsőségének és imádságának más, szebb hajlék kellett. És mint egykor Nehémiás Jeruzsálem romjai felett, ő is maga köré gyűjté a romokon gyülekezete véncit és mint olyan trombitaszó, melynek nem bizonytalan a zenéje, elhangzik ajkáról az építésre hívó szózat: Atyámfiai, építsük meg Isten rombadólt hajlékát építsünk szebb hajlékot neki, mint a régi volt. Az a lélek, amely munkakedvet, bátorságot, lelkesedést onnan felülről kap, de amelynek lelkesedését, akaraterejét bizonyára növeli az egyházkerület és a debreceni főiskola legnagyobb, legnemesebb lelkeivel való összeköttetés is, újra belekerül a harcha, az építés lázas munkájába. Az anyagbeszerzés, építkezés munkája pár évig tart és az új templom több mint 100,000 aranykoronába került. Nagy pénz volt az abban az időben is és az előteremtése nagy munka, hiszen a dőgei egyháznak semmi, erre a célra szolgáló vagyona nem volt. Az új templomot 1909-ben szentelte fel b. e. Eröss Lajos püspök. Életének talán ez volt legboldogabb napja. Nagy ünnep volt ez a templomszentelés, ott van rajta az egész vidék reformátussága és az ünnepelni összegyűlt református lelkek érzik, hogy a felszentelt szép, új református templom az áldozni tudó dőgei gyülekezeten kívül az eszes, nagy gyakorlati érzékű, fáradhatatlan lelkésznek az érdeme.

Ha lelki szemeim előtt megelevenedik a képe, el kell ismernem, hogy életemben alig láttam olyan embert, aki az emberek között olyan ügyesen tudott volna mozogni, az emberekkel olyan ügyesen tudott volna bánni, mint ő az ő utánozhatatlanul kedves modorával. Hogy Istennek a háza minél szebb és nagyobb legyen, és hogy híveinek a vállán a nehéz terhet minél inkább megkönnyítse, meg tudja nyitni a zárt ajtókat is, a zárt szíveket is. Ami másnak lehetetlennek látszik, az neki játszi könnyedséggel megy. Minden segínyt kieszközöl és kijár, amit csak egy kálvinista pap ki tud eszközölni és járni. Az építés munkájában megismeri a nép az ő papját és megtanulja tisztelni és becsülni. De megtapasztalja azt is, hogy azok a barátságos, szeretettől sugárzó szemek tudnak villámokat is szórni, az a kedves modorú pap tud mennydörögni is, ha Isten akaratának és dicsőségének útjába akadályokat gördítenek hívei.

Azt mondja Pál apostol, hogy szükséges meghasonlásoknak lenni közöttetek. Amikor meghasonlás van, amikor háborog a nép lelke, mint a tenger, óh milyen nehéz a lelkipásztor vállán. Mint fentebb említettem, ezt a keresztet is tudta hordozni a megboldogult, vérzett az ő szíve is a sebkéntől. De amikor le-

csendesedett a tenger, mert Isten csendet parancsolt, amikor népe szerető szíve ismét felé fordult, újra az övé lett, akkor elfelejtett mindent, akkor csak szeretni tudta az ő változó hangulatú népét.

Hiányos volna ez a megemlékezés, ha fel nem említeném, hogy nemcsak templomot, hanem iskolákat is épített Dőgén és hogy képességeit egyházmegyéje is elismerte, amikor előbb pénztárnokává, később tanácsbírójává választotta.

Még életének utolsó éveiről kell megemlékezni. Halálát évekig tartó szenvedés előzte meg. Istennek akarata az volt, hogy az építő és harcos Nehémiásból szenvedő Jób legyen. A golgotai út testi és lelki gyötrelmeit a hitvesi szeretet és jóság teszi elviselhetőbbé, azé a nőé, aki munkáiban, harcaiban segítő angyala, betegségében önfeláldozó ápolója volt, akinek erős szeretete annyiszor elűzte lelkének csüggedéseit, szenvedése sötétjé szakájába gyermekeinek, unokáinak szeretete visz olykor-olykor derűs nap-sugarat.

Dec. 13-ika óta ott nyugszik a dőgei temetőben. Temetésén Cseh Zoltán fényeslitkei lelkész imádkozott, e sorok írója mondott halotti beszédet, sírjánál utóda, Benkő Viktor búcsúzott el a megboldogulttól gyülekezete, Kunzabó Gyula h. esperes egyházmegyéje, Tóth Miklós jegyző községe nevében. Legyen áldott emlékezete, legyen boldog feltámadása!

Sarkadi Nagy Antal,
szabolcsveresmarti lelkész.

KÜLFÖLD

Dr. Schohaus svájci tanítóképzőintézetí igazgató levele.¹

Kreuzlingen, 1931 december 23.

Igentisztelt, kedves Kollega úr! Köszönet leveléért! Karácsonyra írni is akartam valahára, de ön megelőzött. Rendkívül fájjalom, hogy beteg volt s még mindig nincsen tökéletesen rendben.

Tanítóképzőjünkben való haladás nagyon érdekel engem. Az iskolai grammofont nyelvoctatás céljából már bevezettük intézetünkbe. Iskolai rádiónk s szabályszerű oktató-filmelőadásaink még nincsenek. Nagyon érdekelne alkalmilag megtudnom Öntől, hogyan szervezték ezeket s milyen tapasztalatokat szereztek azokkal. Itt minden a rendes mederben folyik. A ta-

¹ Közljük dr. Veress István tanítóképzőintézetí igazgatóhoz intézett levél közérdekű részét. Érdekes fényt vet ez azokra a benyomásokra, amelyeket dr. Schohaus a debreceni tanítóképzőintézet 75. éves jubileuma alkalmával Magyarországon való időzésekor szerzett. Bizonyosága e levél annak is, hogy nemcsak mi tanulhatunk a külföldiektől, hanem a külföldiek is tanulhatnak mi tőlünk, többek között a tanítóképzés terén is.

nulók önkormányzata kitűnően bevált. A rendtartással alig van valami dolgunk. A tanulók maguktól szervezik az önképzésükre szolgáló előadási és vitatkozási estélyeket. Körülbelül 14 nappal ezelőtt kezdtük meg Thurgan kantonban a tanítóképzés kérdésének tárgyalását. Nekünk is új utakon kell haladnunk, hogy az általános képzést kimélyítsük s a gyakorlati oktatást minél jobban érvényre juttassuk. A megvalósítás mindenestre nem megy olyan gyorsan. A tanítóképzés megjavítása sok pénzbe kerül s nálunk is nagyon érezhető a válság. — A nyilvános pénztárak is jelenleg sokkal szűkebbek, mint rendszeren. Emiatt aztán az iskola fejlődése is szenved. Megértem, hogy jelenleg senki sem vállalkozik „az iskola árnyoldalai” magyar kiadására. Talán mégis lehetséges a magyar fordítás, ha a válság elmúlik. Talán csak az első, elméleti rész, amely mégis a legfontosabb, fordítható volna le. Ezen az őszön jelent meg a munka holland fordítása, amely csakis az első részt tartalmazza. Már szerződés van kötve az angol fordításra, amely a vallomásokkal együtt (a munka második része) a tavaszon fog megjelenni.

Az Ön által szervezett „Szülők Iskolája” rendkívül érdekel. Hasonló berendezkedést ajánlok én is itt előadásaimban a szülők pedagógiai felvilágosítása végett, hogy az iskolát és a szülei házat szorosabb összeköttetésbe hozhassuk. — *Fájdalom, itt az emberek nehezkesebbek, és kevésbé haladni vágyók, mint Magyarországon.* Ezen évben egy héttel több téli szünidőnk van, mint máskor s képzőseinkkel egy hétre a hegyekbe (Wildhaus) megyünk síelni. Ott egy házat béreltünk. Majd később szívesen megírom, hogy ez a kísérlet sport szempontjából és a közösségre való nevelés céljából miképpen sikerült.

Még mindig meg nem szűnő nagy örömmel emlékezem a magyarországi csodaszép napokra, amennyiben az Ön barátságossága folytán oly sok szépet élvezhettem. Jelenleg átvettem a Svájci Nevelési Szemle (Schweizer Erziehungsrundschau) szerkesztését. Novemberben jelent meg az első, általam szerkesztett füzet. Bátor leszek Önnek a két első füzetet, mint nyomtatványt elküldeni. Megjegyezni kívánom, még, hogy a tanítóképzés tervezetét már kollégáim elé terjesztettem s remélem, hogy nemsokára nyomtatásban is megjelenik. Ebből is küldök Önnek egy példányt.

IRODALOM

Az egész magyar protestantizmusnak régen érzett szükségét óhajtja kielégíteni a **Protestáns Enciklopédia** Kiadóvállalat, amikor a Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság hathatós közreműködésével és az Országos Bethlen Gábor-Szövetség külső támogatásával a nagyközönségnek szóló, betűsoros lexikont ad ki *Protestáns Enciklopédia* címen. A Zoványi által kiadott

Theológiai Ismeretek Tára megjelenése óta több mint egy emberöltő telt el és az csak szakemberek számára készült s nem a művelt és művelődni kívánó nagyközönség minden irányban való eleven tájékoztatására. Ma a világ összezavarodása óta minden életterület és irányzat új, összefoglaló lexikonokkal és enciklopédiákkal igyekszik útbaigazítani a bizonytalanságban tapogatózó embert. A vallási téren katolikus és zsidó lexikonok végzik már ezt a feladatot. Annál sürgősebb a protestáns enciklopédia megalkotása. Ezt a korszakos jelentőségű, égetően szükséges munkát vette kezébe a Protestáns Enciklopédia Kiadóvállalat az eddig is értékes könyvkiadói tevékenységet végzett s kiváló hírnévnek örvendő Stádium Sajtóvállalattal karöltve. A két kötetre tervezett *Protestáns Enciklopédia szerkesztőbizottságának* elnökeivé megnyerte a hazai egyetemes református és evangélikus egyház hivatalos lelkesítő vezetőit, *Ballazár Dezső* és *Geduly Henrik* püspököket; elnöki tanácsába pedig fölkerítette az összes hazai és elszakított területi magyar protestáns püspököket. A felelős szerkesztői nehéz munkát *Veress Jenő* főiskolai tanár avatott kezébe tette, aki a csonka és a régi ország magyar protestáns egyházi író-embereit egy táborba gyűjtötte s az ezek közül való kitűnő szakszerkesztőkkel kívánja a bonyolult és fáradságos munkát elvégezni. A nagyjelentőségű vállalkozásra már most felhívjuk az egész magyar protestáns társadalom figyelmét a határokon innen és túl s azt minden öntudatos protestáns, sőt minden megértő lelkű magyar ember érdeklődő szeretetébe ajánljuk.

Böszörményi Jenő: Napsütötte mezőkön. Elbeszélések. Szentes. Szerző kiadása. 8-rét 95 l. Ára —?

„Költőpap”-jaink újabb időben igen megsaporodtak s még nincs eldöntve, hogy a papságnak, vagy a költészetnek van-e több haszna, illetőleg kára belőlük. A szentesi első pásztor azok közé tartozik, akiknek a nevük mellé az egyházi sajtó és közvélemény még nem ragasztotta oda díjmentesen a „költőpap” jelzőt s aki valóban nem is penget könnyed és érzelmes lírát s verselni, ha egyáltalában szokott is, csak az asztalfiának szokott: de azért mégis Isten kegyelméből való poéta. Irodájában, látogatásain és egyéb szolgálatában nemcsak a pásztor, hanem a művész szemével is megfigyeli a rája bízott népet: a magyar református kisembert s bánulatosan egyszerű eszközökkel igen megkapó képeket festget róla, könnynek és mosolynak szívárványszíneiben. Ez a legújabb kedves novelláskötete nemcsak régi írói erényeit mutatja töretlen fényben, hanem amellett is tanuskodik, hogy élet- és emberlátása folyvást mélyül: ő tehát, mint poéta is jó pap akar maradni, aki holtig tanul. Apró emberek mindennapi szürke eseteiben meglepő mélységeket lát meg, amelyek fölött meg kellene szédülnünk, ha nem ívelne át rajtuk a hit és

szeretet aranyhídja és nem ragyogná be őket a humor édes verőfénye. A mostani magyar sötétségben erre a fényre, szörnyő szakadékaink fölött erre az aranyhídra van szükségünk s ezért jó olvasgatni a Böszörményi Jenő novelláskötetét. Nagy vigasztalás számunkra ma olyan magyar embereket látni, akik szeretik egymást és segítenek egymáson s akik, noha a papíron jelennek meg előttünk, mégis az élő valóság benyomását teszik és bizonyára élnek is, mert a poéta képzelete nem tudná és nem is akarná őket megteremteni, ha előbb ki nem tapasztalta volna valóságukat Istentől nyert valóságérzékelével a pásztor.

R. I.

A „Reformáció“ szünetelése. Forgács Gyula sárospataki lekipásztor, a magyar református belmisszió elméletben és gyakorlatban egyik legkitűnőbb munkása, a több mint nyomasztó gazdasági viszonyok következtében kénytelen szüneteltetni kitűnő és hézagpótló folyóiratát, a Reformációt, amely 11 éves fennállása alatt el nem felejthető érdemű munkát végzett egyházi életünk megelevenítésében, egyházunk munkájának program-, elv- és korszerűvé, általában öntudatosan reformátussá alakításában. Nagyon keserű és egyházi sajtónk állapotára szomorúan jellemző jelenség, hogy a kegyetlen idők legelső áldozata éppen az a sajtószerv lett, amely szemmel láthatóan körülhatárolt szak-programmal indult, konkurrálni soha, senkivel nem akart, per fas et nefas való polémia helyett épített, tanított, hasznosan szolgált és mindezt kizárólag a szerkesztő saját (már a megelőző években is negatív eredményű) anyagi kockázatára. — Fájó szívvel intünk neki búcsút és kívánjuk mielőbbi feltámadását. Egyházi sajtónk elcsesédedt állapotán pedig balsejtelmekkel tekintünk szét: vajjon melyikünk következik utána? Mert azt a kérdést már fel sem merjük vetni — hiszen a jó Forgács Gyula is elég fejbeverést kapott miatta —, nem volna-e helyénvaló egy okos koncentráció addig, amíg nem késő. Sajnos, nemcsak az egyházi sajtóval vagyunk így. Más téren is a végletekig idegenkedünk az idejében való erőkoncentráció gondolatától és még 1931-ben is 1881 előtti kategóriákban gondolkozunk. Nagyon sok összeomlás lesz ennek, több, mint valószínű, szomorú vége. Népiskoláink már elkezdtek... R. I.

Szabó Gyula: „Sötétségből világosság ragyogjon.“ (II. Kor. IV : 6.) Gyűjteményes könyv, vannak benne ujságcikkek, előadások, „Igehirdetés“ és „Alkalmiak“ címén egyházi beszédek s más papi dolgozatok. Előszavából úgy sejtjük, hogy szerző eddigi összes írásbafoglalt dolgozatait nyújtja; útravalóul pedig azt kéri, hogy ne kritikus szemmel, hanem meleg szívvel olvassák el könyvét: az első zsengét. Szavát megfogadjuk. Csak annyit jegyzünk meg, hogy szerintünk helyesebb lett volna kevesebb és gondosabban megválogatott anyaggal lépni a nagy nyilvánosság elé. A vaskos kötet helyett egy egészen szerény kis füzet. Bizunk azonban

benne, hogy a jövőben még sok szépet és jót fog alkotni az ifjú szerző, kinek jó szándékában és buzgóságában, ígehirdetői talentumában nem kételkedünk. Szerző debreceni ispotályi segédlelkész; műve ott és a Méliusz könyvkereskedésben kapható. Ára 3 (három) pengő. Az egész tiszta jövedelem jótékony célra megy.

Sárközy Lajos: Öt hallgassátok. Egyházi beszédek. Szerző kiadása, Szatmárnémeti, 1930. „Köoszlop e könyvem — jó szüleim sirján.“ Tartalmaz 34 beszédet. Kapható Sárközy István hermánszegi református lelkésznel (u. p. Szamosályi). Ára 5 pengő. A szatmárnémeti református egyház közkedvelt lekipásztora, 20 éves működése emlékére összegyűjtötte beszédei színejavát. „A Lélek készlet, hogy e beszédeket kiadjam (írja előszavában), hátha fénylenék így mind szélesebb körben a házban levőknek.“ Mi pedig hozzátesszük: egészen bizonyosan fényleni fog! Előttünk van még mindig az egykori debreceni szénior, a maga markáns egyéniségével, de jánosi szelidségével. Beszédeiből állandóan profétai hang csendül ki. Ünnepeles elokvenciával és szent páthosszal beszél. Épen ezért telve bibliai idézetekkel; ez nagy erőssége; pompás bibliaismerő s frappánsan idéz. Lelke azonban legszívesebben a bibliai idők mező felett szárnyal és csak ritkábban érinti ezt a mai minket körülvevő világot. Beszédeit olvasva, várva-várjuk, hogy ennek a világnak a problémáira adjon konkrét feleletet. Sárközy Lajos a régebbi szónoki iskola neveltje s mint ilyet, élvezettel szemléltük könyve tiszta tükrében. Itt ott poézise is megszólal. Tarka virág a töviskoszorúban... Művét szeretettel ajánljuk. Gondosan felépített s kidolgozott beszédeiből minden olvasója okulni fog.

U. S.

HALOTTAINK

Vadas Gyula nyugalmazott, volt magyarcsanádi református lekipásztor dec hó 23-án déli 12 órakor, életének 69. évében váratlanul elhunyt. 25-én délután 3 órakor temették a nemespécselyi református temetőbe. Áldott legyen emléke.

KÜLÖNFÉLÉK

Boldog újesztendőt kívánunk lapunk minden olvasójának. Adja Isten, hogy az esztendő végét mindnyájan vidámabb hangulatban, — nagyobb anyagi bőségben, és mindenekfelett a mi Urunkkal szorosabb kapcsolatban érhesük meg.

Baltazár Dezső püspökünknel az egyházkerület és Kollégium szokásos tisztelgése jan. 1-én ez évben is meg volt. Erről részletes tudósítást lapunk jövő száma ad.

Előfizetőinknek emlékeztetése hozzuk, hogy a Debreceni Protestáns Lap postatakarék-

pénztári csekkszámlájának száma 43,916. — Kérjük az előfizetési díjakat erre a számlára befizetni.

A tiszáninneri testvér egyházkerületben az árván maradt püspöki szék betöltésére a szavazást elrendelték. A szavazatok beadásának határideje január 15. A rádió híradása szerint a jelöltek: Cziáky Endre, Enyedy Andor, Farkas István, Janka Károly és Juhász László. A Szent Lélek vezérelje a választókat egyező akaratra.

A debreceni egyházközség december 29-én választotta meg főgondnokát és presbiterait. A választás példaadó módon, teljes egyértelemmel történt. Főgondnok ismét Vásáry István polgármester, ez a nagytehetségű és nagy agilitású jelesünk lett. A kilépő presbitereket csaknem kivétel nélkül újra megválasztották. Új presbiterek lettek: Kulin Imre e. m. gondnok, Révész Imre egyetemi tanár, Perjéssy Mihály kir. ítélőtáblai tanácselnök. Mindegyik nagy nyereség az egyháznak. A gazdagság bőségét mutatja, hogy ilyen embereknek csak most lehet bejutni a presbiteriumba. Holott még mindig vannak sokan olyanok, akiknek bevitele nagyon kívánatos volna. Hogy csak egy pár nevet említsünk: Kölcey Sándor, az ügyvédi kamara elnöke, hűségese templomjáró és úrvacsorázó testvérünk, Harsányi Gusztáv ny. kúriai bírósági, a péterfiai egyházrész nagybuzgóságú gondnoka, Balogh Béla törvényszéki tanácselnök, néhai Balogh Ferenc fia, aki úgy vallásos buzgóságának, mint jótékonyágának sok bizonyosságát adja, Kesztyűs Lajos gazdasági akadémiai tanár, a gazdasági akadémián lévő protestáns ifjak hű vezetője s a régi debreceni polgári társadalom számos hű és buzgó tagja. Persze, ha az egyházrészek külön egyházközségekbe szervezkednek, sokkal több mód lesz a szükséges munkaerők bevonására.

A választás eredménye bennünket azért is érdekel, mert az egyhangúlag megválasztott presbiterek közt van lapunk mind a két szerkesztője. Amiből következik, hogy azt a pár komor hangú cikket, amely a vidéken, különösen lelkipásztor atyánkfiai körében, kedvetlenséget okozott, itt nem vették rossz néven, mert ismerik az okot, amiért azok íródtak.

Lelkészwálasztás a debreceni evangélikus egyházban. A tragikusan elhunyt Rapos Viktor debreceni evangélikus lelkész örökének betöltésére tizenöt pályázó adta be pályázatát, akik közül az egyháztanács három lelkészt jelölt, s próbaszónoklatra hívott meg. A lelkészwálasztás 1931 december 27-én délelőtt 11 órakor volt. A közgyűlésen dr. Domján Elek főesperes és dr. Haendel Vilmos egyetemi tanár, felügyelő elnökölt és a résztvevők egyhangúlag Pass László kölesdi lelkészt választották meg. Pass Lászlóval kiváló, elődjeihez méltó lelkészt nyert az evangélikus egyház. Jó szónok és irodalmi munkássága is elismert.

A debreceni egyetem hallgatóit kellemes karácsonyi meglepetés érte. A kultuszminiszter 14 ezer pengőt, Debrecen város ezer pengőt, a népjóléti miniszter tíz öltözet ruhát és húsz pár cipőt küldött szegénysorsú egyetemi hallgatók támogatására. A Baltazar-alapítványból kiosztott segélyekből is ezerhétszáz pengőt kaptak az egyetemi ifjak éppen karácsony előtt és ebből az alapítványból ugyane félévben még ugyanannyi ment szintén egyetemi ifjúsági célokra. A professzorok kétszáz pengőt adtak az itt maradt diákok karácsonyfájára s Baltazar püspök úr egyénekenként is segélyben részesített néhány nagyon szegény ifjút. Azért adunk hírt nagy örömmel ezekről, mert az ifjúság azok a kicsinyek, akiknek gondozását lelkünkre kötötte az Úr.

A Kálvinista Szemle szerkesztését Sebestyén Jenőtől Kováts J. István vette át. A távozó nagy érdemeit feljegyezzük, az újat örömmel és igaz szeretettel üdvözöljük.

Lelkészek eséréje. Kósa Béla szamoskéri lelkipásztor, lapunk egyik legszorgalmasabb munkatársa és Kocsis János balmazújvárosi hitoktató lelkész állásaikat az illetékes presbiteriumok és egyházi felsőbb hatóságok hozzájárulásával a múlt évi december hónapban elcserezték. Isten áldása kísérje őket új munkakörükben is.

Az erdélyi református középiskolák számára a román kultuszminiszter engedélyt adott, hogy a karácsonyi vakáció takarékosági okok miatt 1931 december 19-től február 1-ig tartson.

Szerkesztői üzenetek.

Lapunk kedves munkatársait nagyon kérjük, hogy bennünket írásaikkal felkeresni szíveskedjenek. A cím a régi, de ne tessék a cikket a szerkesztő nevére, hanem a szerkesztőségnek küldeni.

K. Gy. V. N.-ny. Kérdésére részletes választ még azért nem küldtem, mert meg kell keresnem a miniszteri döntést. Van ugyanis ilyen. A V. K. M., az igazságügyminiszterrel egyetértésben megállapítja, hogy a házasság megkötéséig a megegyezést a feleknek joguk van megszüntetni vagy változtatni. Addig is, míg a miniszteri rendelkezések számát közölhetném, tessék erre felhívni a főszoigabíró úr figyeimét, akit én igazságos és nemesgondolkodású úrnak ismerem, akit tehát nyilván csak a törvény szavai vezettek félre.

TARTALOM: Kun Béla: Rendületlenül. — Tudomány: Bevezetés a Barth Károly theológiájába. — Sarkadi Nagy Antal: Osváth Pál. 1862—1931. — Külföld: Dr. Schohaus svájci tanítóképző intézeti igazgató levele. — Irodalom. — Halottaink. — Különfélék. — Szerkesztői üzenetek.

Laptulajdonos: Dr. KUN BÉLA.

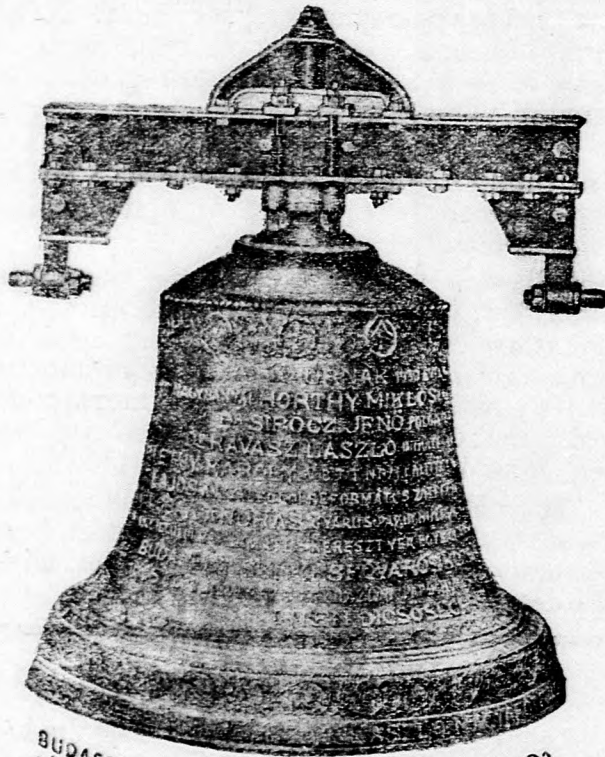
Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATÓTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormány-díszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő tűtöképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, dísznőllő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1932-9

Fali olvasótáblák, mozgatható betűk, szemléltető képek.

Ligárt M.: Fali olvasótáblák az ABC-hez, a
7 darab lap 3.—
a 7 darab vászonra felhúzva, akasztóval
ellátva 38.—

Vezérkönyvek.

Ligárt M.: Útmutató az Ábécéhez 3-20
Bodor D.: Tanácsadó az Ábécéhez 3-60
Ligárt M.: Beszéd- és értelemgyakorlatok
vezérkönyve, I—IV. o. 9-60
Ligárt M.: Magyar nyelvi vezérkönyv, II—VI. 10-40
Ligárt M.: Számtani vezérkönyv, I—VI. o. 10-40
Somorjai L.: Tornatanítási vezérkönyv, I—VI. 5-50
Szele M.: Vezérkönyv a vallástanításhoz . . . 2-80

Népiskolai egységes vezérkönyvek.

Szerkesztik: Quint József és Körösi Henrik.

Molnár Oszkár: A tanítási módszer történeti
fejlődése. Quint József előszavával 3.—
Fodor Ferenc: A magyar elemi népiskolai föld-
rajzi oktatás 4.—
Quint—Stelly—Stolmár: A természeti és gazda-
dasági ismeretek tanítása a III—IV. osztá-
lyban 6-40
Quint—Drozdy: A beszéd- és értelemgyakorla-
tok tanítása az I. osztályban 9-20
Háros—Körösi: A magyar fogalmazás vezér-
könyve 4-40
Quint—Drozdy: A beszéd- és értelemgyakor-
latok tanítása a II. osztály számára . . . 10.—
Berwaldszky—Tsheik: A rajzoktatás vezér-
könyve. Sajtó alá rendezte: Luttor Ignác 16.—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a beszéd- és
értelemgyakorlatokhoz 4.—
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a helyesírás
és magyar nyelvtan tanításához 3-60
Berta—D. Paál: Új vezérkönyv a természet-
rajz, gazdaságtan és háztartástan tanítá-
sához 2-80
Biró K. L.: Gyakorlati példatár a fogalmazás
tanításához, II., III., IV. és V—VI. oszt.
együtt, osztályonként, á 1-20
Vallástanítási és egyházi énektanítási tanterv
és utasítás, 1929. évi kiadás. (A református
Egyetemes Konvent kiadványa) 1-20
Straub—Vadász: A számolás és mérés tanítá-
sának vezérkönyve 4-80
Móczár M.: Vezérkönyv a természetrajz, gaz-
daságtan és háztartástan tanításához,
III—IV. oszt. számára 3.—

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedés

Debrecen, Ferenc József út 26.